

2000 YILI

ÖDEMELER DENGESİ GELİŞMELERİ

Ödemeler Dengesi Gelişmelerine ilişkin ayrıntılı tablolar, <http://www.tcmb.gov.tr> internet adresinde, “[Yayınlar/Sürekli Yayınlar/Türkiye’nin Ödemeler Dengesi İstatistikleri](#)” başlıkları altında yer almaktadır.

2000 yılı ödemeler dengesi gelişmelerine ilişkin başlıca hususlar aşağıda sunulmaktadır:

A- CARI İŞLEMLER

Bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında, 2000 yılında dış ticaret açığı % 113,9 oranında genişleyerek 22.341 milyon ABD doları olmuştur. Bu gelişmenin ardındaki başlıca neden;

- ihracat gelirlerinin % 2,8,
- bavul ticaretinin % 30,6 artmasına karşın,
- ithalat harcamalarının (CIF) % 32,7 oranında artmasıdır.

Diğer taraftan, 2000 yılında, diğer mal ve hizmetler ile karşılıksız transferlerden elde edilen net gelirler % 38,5 oranında artarak 12.576 milyon ABD doları olmuştur.

Böylelikle, 1999 yılında 1.360 milyon ABD doları açık veren cari işlemler dengesi, 2000 yılında 9.765 milyon ABD doları açık ile sonuçlanmıştır.

1- Dış Ticaret

1999 yılında, 2.255 milyon ABD doları tutarında **bavul ticareti** gelirinin de ilave edilmesiyle 29.325 milyon ABD doları olarak gerçekleşen **ihracat (FOB)** gelirleri, 2000 yılında 2.944 milyon ABD doları tutarındaki **bavul ticaretinin** katkısı ile 31.214 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. 1999 yılında 1.079 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dikkate alındığında, **ithalat (FOB)** harcamaları 39.768 milyon ABD dolarına ulaşırken, 2000 yılında, 1.900 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dahil olmak üzere, **ithalat (FOB)** harcamaları 53.555 milyon ABD dolarına yükselmiştir.

Bu gelişmeler sonucunda, 1999 yılında 10.443 milyon ABD doları olan **dış ticaret açığı**, 2000 yılında % 113,9 oranında artışla 22.341 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

(Milyon ABD doları)	1999	2000	% Değişim
İhracat FOB	29.325	31.214	6,4
Bavul ticareti	2.255	2.944	30,6
İthalat FOB	-39.768	-53.555	34,7
Altın ithalatı	-1.079	-1.900	76,1
Dış Ticaret Açığı	-10.443	-22.341	113,9

2-Diğer Mal ve Hizmet Gelir ve Giderleri ile Karşılıksız Transferler

Diğer mal ve hizmet gelirleri ana başlığı altında yer alan **turizm gelirleri**, bir önceki yıla

göre % 46,8 oranında artarak 7.636 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. **Faiz gelirleri** söz konusu yıllar itibariyle % 20,7 oranında artarak 2.836 milyon ABD doları olmuştur. **Diğer** mal ve hizmet gelirleri ise bir önceki yıla göre % 5,8 oranında artışla 11.848 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Öte yandan **diğer mal ve hizmet giderleri** incelendiğinde; **turizm giderlerinin** % 16,3, **faiz giderlerinin** % 15,6 oranında artmasına karşın, **diğer** mal ve hizmet giderleri % 12,1 oranında azalmış ve sonuç olarak bu kalemler sırasıyla 1.711, 6.299 ve 6.959 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

2000 yılında, **karşılıksız transferler** kalemi içerisinde yer alan işçi gelirleri % 0,6 oranında artarak, 4.603 milyon ABD dolarına çıkmıştır.

B- SERMAYE HAREKETLERİ

2000 yılında **sermaye hareketlerindeki (rezerv hariç)** gelişmeler aşağıda özetlenmiştir:

Doğrudan yatırım işlemlerinde, yurtdışında yerleşik kişilerin yurtiçinde yaptıkları net yatırım bir önceki yıla göre 199 milyon ABD doları artarak 982 milyon ABD doları olarak gerçekleşirken, yurtiçinde yerleşik kişilerin yurtdışında yaptıkları net yatırım 225 milyon ABD doları artarak 870 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Sonuç itibariyle, **doğrudan yatırımlar** net 112 milyon ABD doları giriş göstermiştir.

Portföy yatırımları kalemine ilişkin gelişmeler incelendiğinde; uluslararası sermaye piyasalarından, 1999 yılında 3.220 milyon ABD doları tutarında, 2000 yılında ise 6.252 milyon ABD doları tutarında **tahvil ihracı yoluyla net borçlanma gerçekleştirildiği görülmektedir.**

Diğer taraftan, **menkul kıymet yatırımlarında** yurtiçinde yerleşiklerin yurtdışında menkul değer alım-satımlarının, söz konusu yıllar itibariyle sırasıyla 759 milyon ABD doları ve 593 milyon ABD doları **net** alımla sonuçlandığı gözlenmiştir.

Buna karşın, yurtdışında yerleşiklerin net menkul değer alım-satımlarının, aynı yıllarda sırasıyla 968 milyon ABD doları net alım ve 4.637 milyon ABD doları net satım gösterdiği gözlenmektedir.

Sonuç olarak, **portföy yatırımları**, 1999 yılında 3.429 milyon ABD doları, 2000 yılında ise 1.022 milyon ABD doları tutarında net girişle sonuçlanmıştır.

Uzun vadeli sermaye hareketlerinde 1999 yılında 344 milyon ABD doları ve 2000 yılında 4.276 milyon ABD doları net giriş gerçekleşmiştir.

Bu başlık altında yer alan kalemlerden; **Uzun vadeli döviz kredisi kullanımları** 11.035 milyon ABD dolarından 17.459 milyon ABD doları düzeyine çıkmış olup, söz konusu artış, bankaların borçlanmasındaki 661 milyon ABD dolarlık azalışa karşın, genel hükümetin borçlanmasındaki 1.722 milyon ABD dolarlık artış ile diğer sektörlerin borçlanmasındaki 5.363 milyon ABD dolarlık artıştan kaynaklanmıştır.

Anapara geri ödemeleri 2000 yılında 10.560 milyon ABD dolarından 13.803 milyon ABD dolarına yükselmiştir.

Kredi mektuplu döviz tevdiat hesaplarında, 1999 yılında 131 milyon ABD doları azalış gözlenirken, 2000 yılında 620 milyon ABD doları artış gözlenmiştir.

Kısa vadeli sermaye hareketleri-varlıklar bölümünün, **verilen krediler** kaleminde 1999 yılında 453 milyon ABD doları tutarında yurtdışına kredi açılırken, 2000 yılında 116 milyon ABD doları tutarında geri ödeme gerçekleşmiştir. **Bankaların yurtdışı muhabirleri nezdindeki döviz mevcutları** kaleminde, 1999 yılında 1.827 milyon ABD doları, 2000 yılında ise 1.915 milyon ABD doları artış gözlenmiştir.

Kısa vadeli sermaye hareketleri-yükümlülükler toplam olarak incelendiğinde, 1999 yılında 3.330 milyon ABD doları artış olurken, 2000 yılında 6.173 milyon ABD doları artış gözlenmiştir. Bunun içerisinde, **Bankalarca sağlanan krediler** kalemi 1999 yılında net 2.070 milyon ABD doları kullanım gösterirken, 2000 yılında kullanım miktarı 4.741 milyon ABD doları olmuştur.

Diğer sektörlere ait **Ticari krediler** kaleminde 1999 yılında net 879 milyon ABD doları, 2000 yılında ise net 857 milyon ABD doları kullanım gerçekleşmiş; **Nakit döviz kredilerinde** 1999 yılında net 60 milyon ABD doları geri ödeme gerçekleşirken, 2000 yılında net 128 milyon ABD doları kullanım gerçekleşmiştir. Sonuç olarak, **kısa vadeli yükümlülükler** kapsamında yer alan **sağlanan krediler** kalemi, sırasıyla 2.960 milyon ABD doları ve 6.813 milyon ABD doları net kullanım göstermiştir.

Mevduat hesapları, 1999 yılında 370 milyon ABD doları artış gösterirken; 2000 yılında, özellikle, yurtdışında yerleşik kişilerin hesaplarında gözlenen azalışa bağlı olarak 640 milyon ABD doları tutarında azalış göstermiştir.

C- REZERV HAREKETLERİ

Resmi rezervler 1999 yılında 5.614 milyon ABD doları artarken, 2000 yılında 354 milyon ABD doları artmıştır.